

Univerzita Pardubice

Fakulta restaurování

Ateliér restaurování papíru, knižní vazby a dokumentů

Jiráskova 3

570 01 Litomyšl

Věc: Oponentský posudek na praktickou část bakalářské práce Markéty Berdychové

Téma práce: Komplexní restaurování knihy „VITA SANCTORVM“ z roku 1625

Oponent diplomové práce: Mgr. Jan Novotný, Národní knihovna ČR, Oddělení restaurování

Návrh klasifikace: Výborně

Předmětem práce je restaurování knihy sign. 649.577 ze sbírek Vědecké knihovny v Olomouci. Starý tisk, který je datován rokem 1625, byl vytištěn Pavlem Sessies na Starém městě Pražském. Jedná se o původní barokní celokoženou vazbu s fragmenty spon na obou deskách, desky z bukového dřeva jsou pokryty ztmavlou jirchou. Kniha měla rozvolněný knižní blok, oddělené dřevěné desky a usňový pokryv, který byl přes všechna poškození a ztráty poměrně pevný. V okrajových částech a uprostřed bloku bylo uvolněno větší množství složek, proto bylo velmi obtížné listovat knižním blokem, během manipulace docházelo k dalšímu poškození papíru.

K posouzení byla předložena praktická část bakalářské práce o celkovém rozsahu 63 stran, z toho 8 stran textových příloh, 2 strany grafických příloh a 26 stran barevné fotodokumentace v rozsahu 60 fotografií. Bakalářská práce je přiměřeně strukturovaná do dvou úrovní nadpisů a kapitoly jsou logicky řazeny za sebou, což usnadňuje orientaci v uvedené problematice. V textu je použita metoda citování pomocí průběžných poznámek se seznamem použité literatury podle normy ČSN ISO 690:1987, uvedeny jsou odkazy na textové a grafické přílohy. Použitá terminologie je v souladu s paradigmatem oboru restaurování.

Kapitola *Typologický popis* je rozdělena na typologický popis knižní vazby a typologický popis knižního bloku. Patří skutečně systém šití, kapitálek a předsádky do knižní vazby?? Podobně u kapitoly *Popis poškození* je možné zařadit do knižní vazby *organismus šití??* Domnívám se, že tyto položky jsou spíše součástí knižního bloku. V kapitole *Popis poškození* je použito výrazu „*skrčený papír*“, použil bych raději „*zkrabacený papír*“. Pro zajímavost, byla udělána analýza „slabých nánosů drolícího se bělavého prášku“?

Další kapitola Typografický popis je zpracována kvalitně, téma je důležité zejména při řazení listů v bloku. Z důvodů špatného fyzického stavu exempláře bylo přistoupeno ke komplexnímu restaurátorskému zásahu. Byl proveden průzkum fyzického stavu exempláře a potřebné analýzy, jejichž výsledky jsou uvedeny v textových přílohách. Textová příloha obsahuje mikrobiologickou analýzu na aktivitu plísní, naměřené hodnoty pH, zkoušky rozpustnosti (rozpíjivosti) použitých tiskařských barev, inkoustů a razítek, chemicko-technologický průzkum vlákninového složení papíru, motouzových vazů a identifikaci typu činění vazební usně pomocí optické mikroskopie.

Postup restaurování je šetrný vůči papíru. Knižní blok byl rozebrán, po mokrém čištění listů byla provedena neutralizace v lázni obohacené ionty Ca^{2+} a Mg^{2+} Mg a Ca. Je známa tvrdost obohacené vody pro vytvoření případné alkalické rezervy? V knize byla široká škála odstínů papírové podložky, z tohoto důvodu byly namíchány čtyři odlišné odstíny papíroviny, dolitá místa na jednotlivých listech mají z estetického hlediska přirozenější barevnost. Hřbetní části dvoulistů byla zpevněna proužky tenkého japonského papíru, po spravování nedošlo k nabytí hmoty ve hřbetě. Při kompletování jednolistů do složek byla zvolena optimální strategie s křídélky.

Při restaurování knižní vazby byl zvolen citlivý přístup, původní pokryv byl po ošetření aplikován zpět na vazbu. Před injektáží dřevěných desek není nutné vysávat drobnou dřevitou hmotu z jednotlivých výletových otvorů, naopak po aplikaci roztoku Solakrylu BMX nebo Paraloidu B 72 tento drobný dřevitý prášek vytvoří uvnitř pevnou hmotu, deska se tak podstatně lépe zpevní.

Design ochranné krabice na restaurovanou knihu a rovněž způsob uložení všech fragmentů je řešen odpovídajícím způsobem. Avšak fragmenty jsou umístěny do plastických sáčků se suchým uzávěrem a připevněny pomocí suchého zipu na destičky z archivní nekyselé lepenky. Je známo složení plastových sáčků, nemůže docházet k uvolňování nežádoucích degradačních látek do vnitřku krabice?

V kapitole *Seznam použitých materiálů a chemikálií* je uvedeno podrobné složení použitých materiálů a chemikálií, jejich výrobce a dodavatel. U polyesterové fólie Melinex by mohlo být uvedeno, že se jedná o polyethylenglykoltereftalát (PETP). Podmínky a způsob uložení jsou uvedeny dle platné normy ISO/DIS 11799. Kladně hodnotím přiložený seznam všech dochovaných exemplářů získaný z *Knihopisu Digital* a využití duplicitního exempláře ze sbírek Muzea v Hradci Králové při evidenci listů exempláře sign. 649.577 z Vědecké knihovny v Olomouci.

Dále je součástí bakalářské práce grafická příloha, ve které jsou zakresleny i filigrány, bohužel chybí měřítko nezbytné pro identifikaci filigránů. Zdařilé je podrobné zachycení skladby jednotlivých složek původního způsobu šití „ob složku“ a schematický nákres obou předsádek. Poslední přílohou

je barevná fotodokumentace exempláře se stavem zaznamenaným v průběhu restaurování, před a po restaurování. Fotografická dokumentace je provedena kvalitně včetně přiložené černobílé škálovací stupnice, možná by mohla být přiložena také barevná kalibrační tabulka.

S celkovou koncepcí postupu restaurování jsem spokojen, veškeré zásahy jsou podrobně a přehledně dokumentovány. Praktická část bakalářské práce je odvedena podle přiložené fotodokumentace na vysoké úrovni a proto navrhuji studentce Markétě Berdychové hodnocení „výborně“.

V Praze dne 14. 9. 2011

Mgr. Jan Novotný
zástupce vedoucího
Oddělení restaurování
Národní knihovna ČR